

2006 | Hallands Natur

Hallands Naturskyddsförening

- 3 Natursnokarna
- 3 Ginstpriset
- 4 Gudrun
- 6 Kommunsådning
- 10 Ålyngelledare vid Herting
- 12 Projekt rädda Himleån
- 13 Sönnerkullemossen
- 14 De stora rovdjuren är tillbaka i Halland
- 18 Hörddalen
- 20 Programkalender 2006
- 23 Stränder för alla
- 24 Länsstämma 2006

www.snf.se

Hallands Natur

Utges av: Hallands Naturskyddsförening

Redaktion: John Strand
Per-Ola Svensson,

Ansvarig utgivare:
John Strand
Tel: 035 - 398 24
e-post: john@halmstad.net
Hemsida: www.halland.snf.se
Artikelförfattarna bär själva ansvaret för korrektheten och den faktamässiga riktigheten i sina artiklar.

Layout: Linda Hansen, Jako AB
Tryck: JAKO AB, Torup 0345-204 70
Hallands Natur är tryckt på Munken Pure, TCF.

Omslagsbild: Björn Ackre,
Ackre Total Consult AB

Förändring

Ett drygt år efter stormen Gudrun drog in över sydsverige och fällde motsvarande 75 miljoner m³ virke på några timmar, så pågår arbetet för fullt med att dels ta hand om de sista virket, och dels att undersöka effekterna på miljön. När detta skrivs i februari beräknas att ca 10 miljoner m³ virke ligger kvar i skogen. Utöver ekonomiska aspekter och de praktiska svårigheterna med att ta hand om stormfälld skog, så finns det andra hot mot skogen och övrig miljö till följd av stormen. Skogsindustrierna oroar sig för insektsangrepp på växande skog om inte det stormfällda virket hinner forslas bort före sommaren. Länsstyrelsen i Kronoberg har tillsammans med IVL startat ett övervakningsprogram för att undersöka om kvicksilverutlakningen ökar från skogsmark till vattendrag och sjöar. Det finns en risk för en ökad uttransport av näringsämnen från skogsmark, via bäckar och åar, till kustområdena i Halland. I det mer småskaliga perspektivet så är en negativ effekt att minst ett av de få kungsörnsbo som fanns i Halland blåste ner i stormen. Det verkar dock på flera håll finnas en försiktig optimism och flera rapporter talar om att effekterna av stormen kanske inte blev så fruktansvärda som man först trodde.

Vid vår egen fastighet i Björkelund har virket nu forslats bort och ekonomiskt blev det bättre än vad vi vågat hoppas. Nu har Björkelundsgruppen mycket spännande planer på att omvandla delar av det vindfällda området på ca 3 ha till en stor ljung- och ginsthed. Syftet är bl.a. att gynna dels våra olika sällsynta ginstarter och de rödlistade fjärilar som är knutna till växterna, och dels skapa miljöer som gynnar sandödlan, som också är en hotad art.

Som ni märker har vi också ett nytt inslag i Hallands Natur, nämligen reklam. Att driva verksamheten i Länsförbundet,

där framför allt vår tidskrift är en tung utgiftspost, kräver trots allt ideellt arbete en hel del pengar. Tidigare har verksamheten kunnat drivas till stor del tack vare föreningsbidrag från Region Halland. Sedan ett par år har dock Regionen valt att inte längre stödja Naturskyddsföreningen vilket gör att verksamheten går back. Detta går ju inte i längden och alternativet var att lägga ner Hallands Natur. Vi ansåg inte att det var ett bra alternativ och valde att i stället höra oss för med olika regionala företag om de ville stötta verksamheten och Hallands Natur. När nu inte Region Halland stöder den ideella föreningsverksamheten känns det bra att flera av våra lokala företag ställer upp.

Diversiteten i Hallands natur är hög, så även i vår tidskrift. I detta nummer av Hallands Natur kan du bland annat läsa om Gudruns härjningar, ett nytt sätt att fågel-skåda, ålatrappor, restaureringen av Himleån och rovdjuren i Halland.

Ha det bra i Hallandsnaturen!

John Strand

Ordf. Hallands Naturskyddsförening

Kvalitén syns inte-
Den märks när man bakar!

Mjöl till Bagerier, Pizzagrossister, Industrier och Hushåll
310 50 SLÖINGE, Tel: 0346/71 52 00 Fax: 0346/71 52 01
www.berteqvarn.se e-mail: info@berteqvarn.se

www.siaglass.se

www.snf.se

Bild: Linda Hansen

Natursnokarna

Är du som förälder intresserad av Natursnokarnas verksamhet i Kungsbacka eller har du idéer beträffande den? Ring i så fall Eleonor, 0300-22076

Verksamheten vänder sej till barn och ungdomar i alla åldrar!

Hyr Hökhult!

Föreningens stuga är tillgänglig för dig som är medlem. Tillbringa en helg eller vecka vid Lagaoset. Skåda fågel, fiska, bada och njut av naturen. Det finns sängar till 11 vuxna personer och stort kök. Läs mer på vår hemsida, www.sodrahalland.snf.se.

Medlemspris: 300 kr/helg, 1000 kr/vecka på för- och eftersäsong, 3000 kr/vecka under högsäsong. Kontakta Kerstin Seger tfn 0430-174 32.

Ginstpriset 2005

**Ove Andersson
får priset för
sitt mångåriga
engagemang och
arbete med att
tillverka och sätta
upp fågelholkar.**

I detta arbete har han fått med både barn och vuxna runt om i sin hembygd. Ett annat nämnvärt engagemang är att skydda ekoxarna som lever i området strax bredvid hans barndomshem. För att sprida kunskap om ekoxarna ordnar han exkursioner.

Ove är ett föredöme i naturvård genom sitt intresse för och engagemang i flera olika projekt och därmed en mycket värdig mottagare av ginstpriset.

Foto Åke Andersson

-en vändpunkt för skogsbruket i Halland?

Väderleksrapporten lördagen den åttonde januari 2005 varnade för hård vind eventuellt storm under natten. Nog blåste det. Orkanen GUDRUN drog under natten fram över södra Sverige. När söndagsmorgonen grydde var telefon och elektricitet utslagna. I skogsbygden var de flesta vägarna blockerade av nedfallna träd. De som bodde vid sidan av de stora vägarna fick använda söndagen till att såga sig fram till allmänna vägar. När skogsägarna tog sig ut i skogen kände de inte längre igen sig. GUDRUN hade förändrat och förstört mycket. I Halland hade drygt sex miljoner kubikmeter eller ca fyra normala årsavverkningar blåst ner på några timmar. I södra delen av landet var det ca 75 miljoner kubikmeter vilket motsvarar närmare hela landets normala årsavverkning. Även vår egen fastighet, Björkelund, hade fått en släng av slev. Hälften av granskogen eller 1800 kubikmeter låg platt på marken. Vi hade visserligen tänkt att avverka granen och byta trädslag men det här gick fortare än planerat.

När de viktigaste vägarna var öppnade började ett uppröjningsarbete av aldrig tidigare skådat slag. Avverkningsgrupper från stora delar av Sverige och från angränsande länder strömmade till. Arbetet blev besvärligt. Eftersom marken inte var frusen vältte den grova skogen upp stora rotvältor som var svåra att kapa loss med skördarna. Detta arbete fick göras av motorsågsutrustade förkapare, ett svårt och mycket farligt arbete.

Foto Eivor Blomstrand

Övre bilden: Losskapning av stammarna måste göras med motorsåg, ett av de farligaste momenten vid upparbetningen.

Nedre bilden: I den yngre skogen bröts träden ofta av på mitten vilket medförde stor värdelöslust.

Foto Lena Berglund

Stora rotvältor blev det när den äldre skogen blåste ner. Detta har i många fall skadat fornlämningar. Här en gravhög som skadats av en rotvälta.

Uppröjningen har gått bra och beräknas i huvudsak vara klart våren 2006. Detta är viktigt eftersom risken är mycket stor för omfattande insektskador om virket bli kvar i skogen under den kommande sommaren.

Det räcker inte att få ut virket ur skogen. Det måste vidare till industrierna. Som tur är har konjunkturen för sågat virke och massa varit goda vilket underlättat avsättningen av det avverkade virket. Mycket har transporterats ut ur det stormdrabbade området med timmerbilar, tåg och båtar. Några miljoner kubikmeter virke ligger upplagt i terminaler där det bevattnas under den varma årstiden för att inte bli skadat av insekter och svampangrepp. På detta sätt kan man förlänga lagringstiden några år.

Vad händer nu?

Skogsbruket ställs nu inför nästa stora utmaning. Från naturvårdshåll har det under lång tid riktats kritik mot skogsbruket för den ensidiga satsningen på gran. Nu har skogsägarna möjlighet att ta sig en ordentlig funderare över trädslagsvalet för framtiden. Valet av trädslag binder produktionen för den närmaste sextioårsperioden. Viktiga frågor är:

- Vad kommer ev klimatförändringar att betyda? Flera och kraftigare stormar?
- Kvävednedfall och mineralnäringsbrist i marken?
- Vilka trädslag och sortiment efterfrågas av marknaden om ett halvsekel? Det kanske blir den förnybara energin som blir skogens roll i det framtida samhället.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att det inte finns så många olika trädslag att välja på. Om man har krav på produktion och ekonomi är det egentligen bara gran, tall och vårtbjörk bland svenska trädslag och möjligen lärk och sitkagran som "invandrare". För mindre områden kan man naturligtvis också använda några andra svenska trädslag t.ex. ek, bok, asp, al, lönn eller lind men dessa har så speciella ståndortskrav att det bara blir i liten skala.

Jag hoppas att skogsägarna tar vara på detta tillfälle att minska riskerna genom att satsa på mera löv- och blandskogar vid förnyringen av hyggerna efter GUDRUN.

Åke Andersson

"FÖRNYBAR ENERGI"
ÄR INTE FRÅGAN...

DET ÄR SVARET!

FALKENBERG ENERGI.SE

Kommunskådning-

en ny sorts fågelskådning där Halland utmärker sig!

Sædesärkan är en välkänd vårfågel. Enstaka individer övervintrar längs Hallandskusterna de flesta vintrar.

Fågelskådare anses av många som ett släkte för sig. Ibland är det någon notis i tidningen när en sällsynt fågel förirrat sig till Sverige, och reportern förundras över alla dessa fågelskådare som kör från Sveriges alla hörn för att se fågel. Men som med nästan allting annat så finns en väldig variation bland fågelskådare.

På en kanten av spektrat finns människor som mer eller mindre låter sitt liv styras av fåglarna och är ute och skådar så gott som varje ledig stund. De är uppkopplade mot ett särskilt sökarsystem så att de får ett larm så fort det hittas någon ovanlig fågel i Sverige. Dessa fågelskådares utrustning (kikare, tubkikare, sökarsystem och på senaste tiden även digitalkamera) kan ofta kosta en bra bit över 50 000 kr. På andra kanten av spektrat finns allmänt naturintresserade människor som nöjer sig med att ibland ta med en kikare på söndagspromenaden. De flesta som kallar sig fågelskådare befinner sig nog dock någonstans mitt emellan dessa båda

ytterligheter. För en tid sedan startades en ny sorts fågelskådning som på kort tid blivit mycket populär. Ett trevligt inslag i denna nya form av fågelskådning är att det kan ses som en gemensam plattform för alla sorters fågelskådare.

Detta nya fågelskådningsfenomen kallas kommunskådning, och har på kort tid blivit mycket populärt.

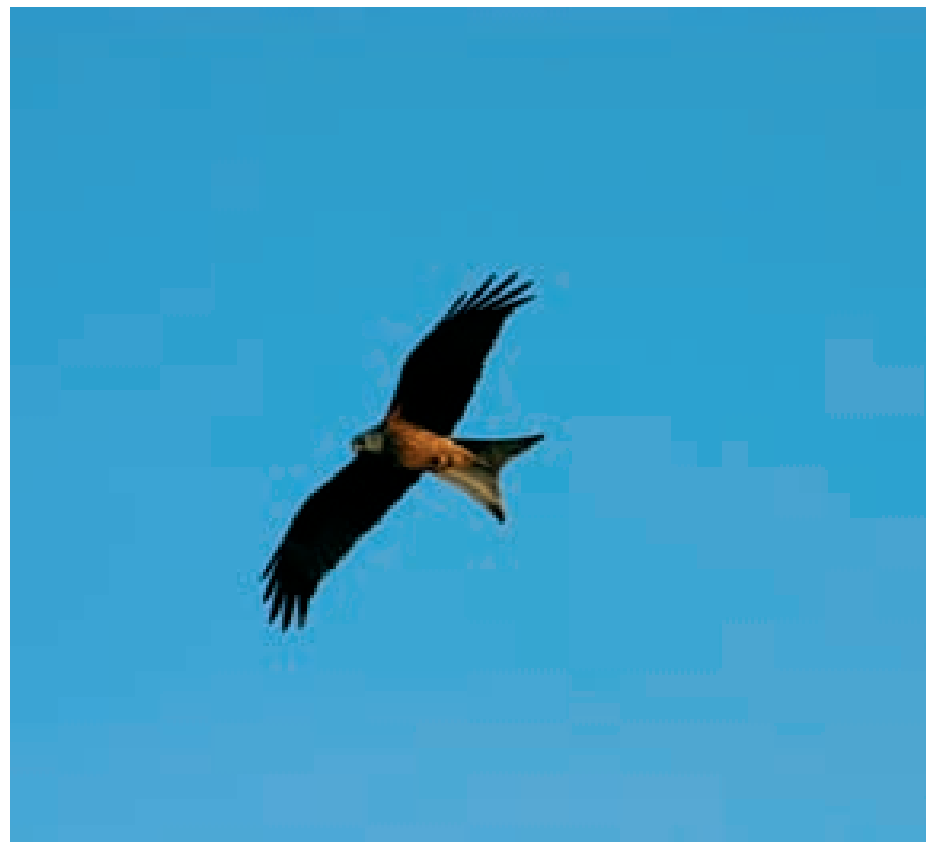
Vad är kommunskådning

Allting började i Malmö för 5-6 år sedan. Några inbitna fågelskådare tröttnade på att åka runt hela landet och leta fåglar, och införde begreppet kommunskådning. Egentligen heter det ”officiellt” microbirding, men det är ju en komplett onödig engelsk term, och dessutom är kommunskådning mer förklarande. Det går helt enkelt ut på att se så många fågelarter som möjligt i sin kommun under året. Teorin bakom kommunskådning är att fåglar upptäcks där det finns fågelskådare, och det är

bättre att fågelskådarna upptäcker fåglarna i sin närhet i stället för att flänga runt. Genom att minimera restiden maximerar man fågelskådandet. Det vill säga man skådar ”hemmavid”; på väg till jobbet, i sin trädgård osv i stället för att åka land och rike runt och leta olika arter.

Tanken är dessutom att kommunskådningen ska öka kunskapen om okända fågellokaler som vanligtvis inte besöks så ofta i kommunerna. Det finns en bra hemsida (www.microbirding.se) där allt förklaras och där det finns länkar till samtliga kommuner som deltar. Man tävlar med andra fågelskådare i sin kommun, och kommunerna tävlar med varandra. Ett visst tävlingsmoment ingår alltså, men det behöver man inte ta så allvarligt om man inte vill. Från Malmö spred sig konceptet till andra kommuner i Skåne och vidare uppåt landet.

I år deltar totalt 33 kommuner i Sverige framför allt i södra delen av landet; 18 i Skåne, 2 i Blekinge, 4 i Småland, samt-

Röd glada är Sveriges fjärde största rovfågel. Den sprider sig allt längre norrut i Halland.

liga 5 Halländska kustkommuner, och en kommun i vardera Västergötland, Sörmland, Värmland och Västerbotten. Varje kommun har en egen hemsida (länkad från microbirding.se) och allt sköts direkt på den. Det finns alltså inget skriftligt material, bortsett från lite tidningsartiklar i diverse lokalpress samt i Vår Fågelvärld 2003:1. Det innebär i praktiken att man måste kunna komma åt internet för att kunna uppdatera sina listor och se hur ställningen är. Man får ett lösenord och kan då själv lägga in sina nya arter efterhand som man upptäcker dem. På varje hemsida finns årets ständigt aktuella totala artlista (samtliga arter som setts i kommunen hittills), en lista på vilka fågelarter de olika deltagarna sett, och var de sett fåglarna, en diskussionssida, samt ett galleri med inskickade fågelbilder. Sidan uppdateras genom att deltagarna själva lägger in nya observationer, skriver diskussionsinlägg eller skickar in bilder, och dessutom finns det i varje kommun en övningsledare som ansvarar för att hemsidan sköts.

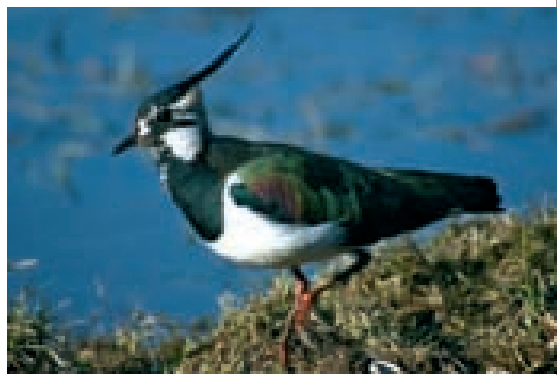
Hur går det för Hallandskommunerna?

Jo, mycket bra visar det sig! Varberg är den kommun där det ses flest arter varje år sedan kommunskådningen startade i Halland. Falkenberg och Halmstad kom på delad

andraplats 2004, och Halmstad kom tvåa 2005. Fantastiskt att Halland kan ståta med de tre fågelrikaste kommunerna av samtliga 33 deltagande i landet. Inte ens Vellinge kommun i Skåne (med Falsterbohalvön), eller Kristianstad (som har flest häckande fågelarter i Sverige) slår Varberg, Halmstad och Falkenberg när det gäller fågelrikedom. Kungsbacka har kommit starkt på sistone och antalet deltagare, och därmed antalet hittade fågelarter, ökar där. Falkenberg har av någon anledning tappat folk de senaste åren, och i Laholm verkar det vara ont om fågelskådare. Hylte är inte med i kommunskådningen överhuvudtaget. I flera kommuner behövs det alltså mer folk som hjälper till att ha koll på fågellivet i kommunen och hittar nya förbisedda fågellokaler. När detta skrivs i februari har det redan setts nästan 140 arter i Varberg och Halmstads kommuner. Fantastiskt att det faktiskt går att hitta så mycket fågel mitt i vintern i Halland! Ju fler som letar desto fler fåglar hittar vi.

Varför ska man kommunskåda

Det enklaste svaret är: för att det är kul! Förutom att man får lite bättre kläm på fåglarna i sin kommun så gör det också att man lär känna fler lokala fågelskådare. Många av oss som är med har haft rätt täta kontakter både via hemsidans diskussioner,

Tofsvipan (översta bilden) är en vadare som förekommer på sankmarker, strandängar och fuktiga åkrar i hela länet. Dess klagande spelläte på våren har nog alla hört.

Tre andra vanliga vadare är gluttsnäppa (längst till vänster i bilden), grönbena (två st i förgrunden) och rödbena (bakgrunden)

Ismås är extremt ovanlig i Sverige och har bara setts 20 gånger de senaste 100 åren. Denna individ gladdde fågelskådare i Lerkil, Kungsbacka kommun för ett par år sedan.

sms, och telefonsamtal. Rätt som det är så piper ett sms till i telefonen när till exempel någon hittat en islom i Påarp, eller så ringer någon och berättar att han står och tittar på en rosenstare utanför Trönninge. Som rätt så nyinflyttad till Halland, och Halmstad, har det varit kul att lära känna mer folk. Om man nyligen startat med fågelskådning är nog kommunsådning en nära nog optimal form eftersom man dels lär sig mycket om fåglarna i sin hemtrakt och dels lär känna likasinnade. När man är ute och skådar så träffar man ju så småningom på de personer som döljer sig bakom namnen på listorna och diskussionsinläggen.

Sen är det ju så klart kul att se hur många fågelarter man kan hitta i sin kommun på ett år, och man kan jämför med sig själv mellan olika år. Samtidigt lär man sig mycket. Man får en ökad kunskap om var och när det olika arterna finns i kommunen. Var och när ska man till exempel leta om man vill få in blåhake på sin kommunårslista? Var kan man tänkas hitta sjungande sommar-gylling och mindre flugsnappare? Hur ska det blåsa för att det ska driva in havsfågel

som klykstjärtad stormsvala och tärnmås, och var längs kusten ser man dom bäst? Var hittar man övervintrande dvärgbeckasiner? För att inte tala om skogshönsen; tjäder, orre och den gäckande järpen! Genom att aktivt leta arter i sitt närområde ökar man sin kunskap, dels om fåglarna, och dels om naturen i kommunen. Man kan tycka vad man vill om tävlingar, kryssande och listor men nog lär man sig en hel del om fåglarnas liv och leverne genom att aktivt försöka se så många som möjligt i sin kommun. Men visst, det är också kul att jämföra sig med sina skådarvänner i kommunen det ska inte förnekas, och det är också kul att se hur ens egen kommun står sig i jämförelse med övriga.

Nackdelar med kommunsådning?

Tja det finns nog några, mer eller minde allvarliga. Det är lätt att bli lite väl engagerad. En skådare i Halmstad har fått utstå välförtjänta pikar efter att ha åkt till Övraböke mer än 20 gånger för att få in sparvuggla på sin lista. Det slutade med

att han körde fast bilen i tjällossningen och fick ringa på bärgning. Många har nästan vägrat att ge sig utanför kommunens gränser eftersom alla fåglar måste ses i kommunen för att räknas. Eller rättare sagt: man måste själv befinna sig inom kommungränsen, fåglarna får vara utanför. Själv drabbades jag av ångestliknande symptom när jag lämnade kommunen i längre perioder, eftersom det hela tiden upptäcktes roliga arter så fort jag åkte iväg (toppskarv, gulhämpling, svarthakad buskskvätta och amerikansk kopparand är bara några exempel på arter jag missade genom att vara "utomby" vid fel tillfälle). Vissa inbitna fågelskådare tar till alla möjliga tricks för att kunna ta en kommunsådarsväng. Att köra en omväg till någon lämplig fågellokal före och efter jobbet är mer eller mindre standard. Att ta en "uggle/mes/hackspett-runda" i gryningen före jobbet och sedan kolla av någon bra kustlokal efter nyanlända vadare på vägen hem från jobbet kan ge många sköna kommunarter. Vissa skådares respektive har fått vänta ovanligt länge innan den fågel-skådande partnern äntligen kommer hem

från sin "köpa-frallor-runda" eftersom det även inkluderade ett besök vid en lämplig fågellokal. En del har mer eller mindre fått utgångsförbud (åtminstone tillfälligt) när deras bättre hälfter tyckt att de spenderat väl mycket tid på att leta kommunarter....

Men det fiffiga är ju att man helt och hållet väljer själv vilken nivå man vill ligga på och hur aktiv man ska vara. Oavsett hur mycket man fågelskådar så är det kul att jämföra antal arter, lokaler och tidpunkter år från år.

Gå med du också!

Verkar det intressant? Varför inte ta och gå in och kolla lite på hemsidan? Anmäl dig och börja på din egen kommunlista. Ju fler vi blir desto roligare är det, och dessutom hjälper du ju till att försvara just din kommuns ära när det gäller sedda fågelarter. Ju fler vi är som spanar ju större möjlighet har vi. Mottot är: kommunsådare gör det på hemmaplan!

Atlasinventering

Jag vill också passa på att göra reklam för en mer "seriös" form av fågelskådning. De kommande 3 åren ska hela Halland inventeras på häckfågel. Inventeringen görs av den fågelintresserade allmänheten. Hela länet har delats upp i 5 x 5 km stora rutor och vill man hjälpa till så bokar man en ruta och blir då ansvarig för den. Det gäller då att inventera sin ruta och notera olika "häck-

ningkriterier" för de arter man hittar. Ett häckningskriterie kan till exempel vara sjungande hanne, fågel med mat i munnen, bobygge, eller nyligen utflugna ungar. Man behöver alltså inte räkna antal individer utan man ska försöka att notera alla de häckande fågelarter i rutan genom att notera vad de har för sig. Inventering genomförs alltså bara under häckningssäsongen. Lämpligt är ju att boka en ruta där man bor eller där man vet att man vistas mycket. I slutet av 2008 ska allt vara slutrapporterat, och även om det kan tyckas långt dit så är det absolut bäst att börja redan denna säsongen. Ett undantag är Kungsbacka där inventeringen administreras av Göteborgsornitologerna och där de har startat tidigare och därför bara har en säsong kvar (slutrapporteras dec 2006). Atlasinventeringen i Halland är ett stort projekt som bygger på frivilligt arbete från de olika ornitologiska föreningarna och engagerade fågelskådare. Framför allt de inre delarna av Halland är dåligt representerade av inventerare och här behövs mer folk som hjälper till.

I varje kommun finns en ansvarig som man kan kontakta och boka en ruta (eller flera) samt få material i form av kartor, hjälpmanual m.m. Övergripande ansvar för Halland har Martin Broberg, tel: 0346-58246.

Text och Foto
John Strand

Ansvariga för atlasinventeringen i respektive kommun:

Kungsbacka:

Andreas Wällberg (0300-56 76 75)

Varberg:

Knut Aurell (0340-100 22)

Falkenberg:

Joakim Hagström (070-593 15 66)

Halmstad:

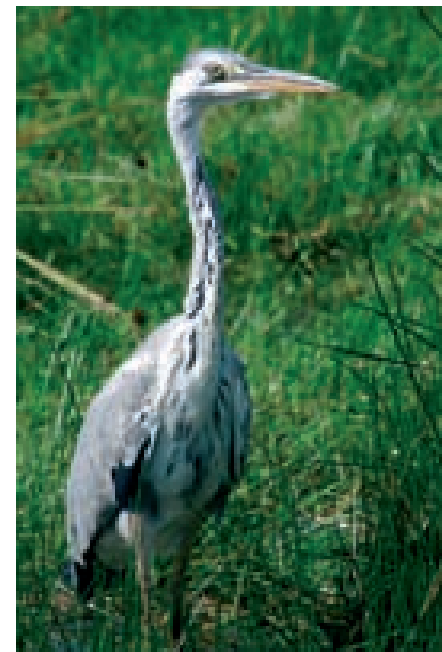
Joakim Lindblom (035-13 34 42)

Laholm:

Joakim Lindblom (035-13 34 42)

Hylte:

(endast delarna som hör till Hallands län)
Martin Broberg (0346-5824)

Vanlig gråhäger ses ofta stå och spana efter fisk i våtmarker, diken och andra grunda vatten.

T.h: En sädesärta balanserar elegant på en vassvipa

Hertings belysta kraftverk i Ätran en ljummen sommarkväll när ålynglen vandrar

Ålyngelledare vid Herting

Äträs ålar får i fortsättningen en alldeles egen vandringsled förbi Hertings kraftverk. Konstruktionen kommer från Frankrike men skall fungera utmärkt även för våra ålar. Falkenbergs Energi, Falkenbergs Turist, Äträs Nedre FVO, Kultur- och Fritid, med flera, har alla dragit sitt strå till stacken för att den hotade ålen skall kunna nå sina uppväxtplatser. Detta miljövårdsarbete är väl värt att ta efter på alla platser där vandringsfiske borde få en egen vandringsled för att underlätta den mödosamma vandringen till och från Atlanten!

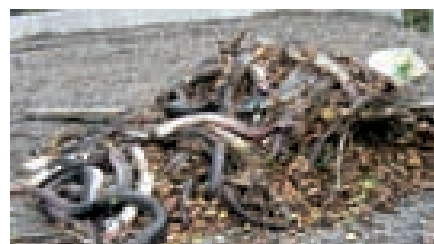
EG kommissionen anser att bevarandegärder måste samordnas mellan de länder där det finns ål och omfatta både ålfiske och flodförvaltning, såsom dammbyggen och ålpassager. Varje enskild medlemsstat måste utarbeta sin egen förvaltningsplan för ål där åtgärderna beskrivs. Minst 40% av ålen skall klara sig ut till havet. Efter att ha godkänts av kommissionen bör

planerna tillämpas från och med den 1 juli 2007 för att den hotade ålen skall kunna räddas.

Mera information sök på nätet www.google.se: Falkenberg, naturnytt Fiskeriverket, ålsidan 2005/0201 (CNS) KOM(2005) 47

Ålplan Ätran:

Sedan många år har det inte funnits någon skyldighet att hålla ålyngelledare så att ålynglen kunnat vandra upp förbi kraftverksdammarna i Ätran. I stället har drygt 50 000 kr avsatts årligen till att köpa ålyngel från England. Dessa ålyngel har satts ut i sjöar inom Äträs avrinningsområde. Priset på ålyngel är för närvarande ca 3-4 kr/st. Personal vid laxtrappan i Ätran samlade förra året ålyngel med akvariehäv (!) vid Herting, och på några timmar under två veckor kunde man samla över 10 000 ålyngel. Man kan dels göra reflektionen

Enkilos honålar vid Ätrafors, där deras lekvandring på väg mot Atlanten fick ett tragiskt slut.

Naturmorgons Jenny Berntsson från SR P1 intervjuar park- och anläggningschef Bengt Orsander om den intressanta och ovanliga vandringsleden.

att arbetet gav en hyfsad timpeng samt att det finns en stor tillgång som inte tas tillvara och inte värderats efter sitt verkliga värde. Det borde vara självklart att de naturligt invandrande ålynglen ges tillfälle att vandra upp till sina uppväxtplatser. Ålyngelledaren vid Herting har kostat drygt 100 000 kronor men med tanke på ålens värde är det en mycket god investering. Vi har inte råd att inte sätta upp ålyngelledare i alla halländska vattendrag med vandringshinder!

De lekmogna ålarna måste på sin väg till havet passera genom ett antal kraftverksturbiner. Undersökningar visar att ca 70% av fullvuxen ål dör vid varje kraftverkspassage. Om nu 100 ål honor skall vandra ut från sjöarna längst in i Falkenbergs kommun till kusten måste de passera sju kraftverk. Med en förlust på 70% i varje kraftverk återstår 9 ålar efter 2 kraftverk och 2 hundraålar efter 10 kraftverk (0,02 st) efter sju kraftverk när de så passerar tullbron på sin väg mot havet. Förr vandrade tiotusentals honålar varje år ut från Ätran. Bara vid Mölneby kunde man under gynnsamma förhållanden få 1000 ålar per natt.

EG kommissionen har föreslagit ålfiskeförbud från den 1-15:e i varje månad för de länder som inte kan klara att 40% av ålhonorna överlever sin vandring på väg till havet. Generaldirektören för Fiskeriverket Axel Wenblad säger till SR Studio Ett att Sverige skall ta fram en nationell förvaltningsplan för ålen som klarar EG:s krav innan direktivet träder i kraft den 1 juli 2007.

Det är positivt att EG nu fått oss att inse att ålen inte kommer tillbaka från havet om vi hindrar återvandringen av lekmogna honor. Byggnation av ålledare har utförts vid Herting innan förvaltningsplanen för ål är klar, och fler miljömedvetna dammägare skulle kunna följa detta goda exempel. Vi har inte haft tillåtelse av kommande generationer att utarma och föröda våra värdefulla ålbestånd, där nu endast en hundraåld av det ursprungliga beståndet återstår. Men naturens återhämtningsförmåga är stor vilket inte minst åtranlaxen är ett exempel på. Men klockan är med all säkerhet fem minuter i tolv så nu är det inte papper och penna som gäller utan byggmaterial, ålrännor, ålledare och vatten.

Text och foto Ingemar Alenäs

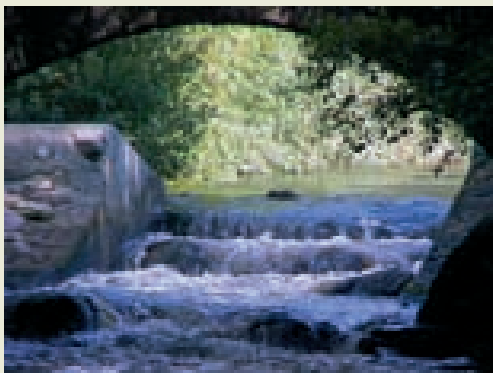
Ålyngelledare av fransk modell installerades hösten 2005 vid Hertingdammen i Ätran. Gröna välkomstmattan är utlagd för de långväga gästerna.

Glasålar klättrar ivrigt på lodräta betongväggar för att nå sitt mål; en frisk, kalkad sjö där man kan växa sig stor och stark.

Ålfakta:

Ålen leker i Atlanten och vandrar därför från som små glasålar till våra sötvatten och sjöar där de stannar och växer upp under ca 10 år. Ålens vandring är numera oftast hindrad av dammar och de vuxna ålhonorna dödas i kraftverkens turbiner. Endast 1% av våra ursprungliga ålbestånd återstår och ålen är hotad

Projekt rädda Himleån

Projekt rädda Himleån startade 1989 efter att medlemmar från Varbergs Flugfiskeklubb under vinterhalvåret 1988-89 gjorde en fullskalig inventering av hela Himleåns vattensystem. När sammanställningen av inventeringsmaterialet hade gjorts fann man att det fanns förutsättningar att bl.a rädda den lilla genuina havsöringstam som fanns kvar i Himleån till eftervärlden. Medlemmarna skrev ihop en fiskevårdsplan över olika åtgärder som behövdes göras i Himleån för att öka populationen av havsöringen. Planen gällde för åren 1989-99 med olika delmål under resans gång, och presenterades för Länsstyrelsen, Varbergs kommun och dåvarande Fiskeristyrelsen (Fiskeriverket idag). Alla instanser godkände planen utan några som helst invändningar. Nu var det bara att köra på. Redan under sommaren 1989 började medlemmarna med att göra biotopvård och bygga en laxtrappa i Himleån vid Göinge-gården.

Sedan starten sommaren 1989 har det lagts ut inte mindre än ca 30 000 ton grus och sten i Himleåns vattensystem till lek- och uppväxtplatser för lax- och havsöringen. Alla kraftverk och definitiva vandringshinder (bl. a dammar) är utrivna (6 st), vandringsfisker kan numera vandra ända upp till källsjöarna Lilla och Stora Neden. Detta är unikt i Sverige. Det har planterats mer än 5000 klibbalar utmed åbrinkarna vid Himleån. Gamla kulvertar som hindrat fiskens

vandring har grävts upp och ersatts med nya stensatta trummor. Vandringsunderlättningar i andra kulvertar har också gjorts. Detta är en liten del av allt som hitintills har gjorts i Himleåns vattensystem.

När projektet startade fanns det ca 25 st föräldrapar av havsöring som lekte i dom nedre delarna av Himleån. Vattendraget hade ingen egen laxstam. Smoltproduktionen låg enl. Fiskeristyrelsen på ca 2500 ind/år och det var precis så att den genuina öringstammen klarade sig. Numera vandrar det upp ca 2500-3000 laxfiskar varje år i vattensystemet för att leka och detta genererar en smoltproduktion på ca 25 000-30 000 ind/år. Himleån är länets 13:de laxå med en egen stam sedan 1997.

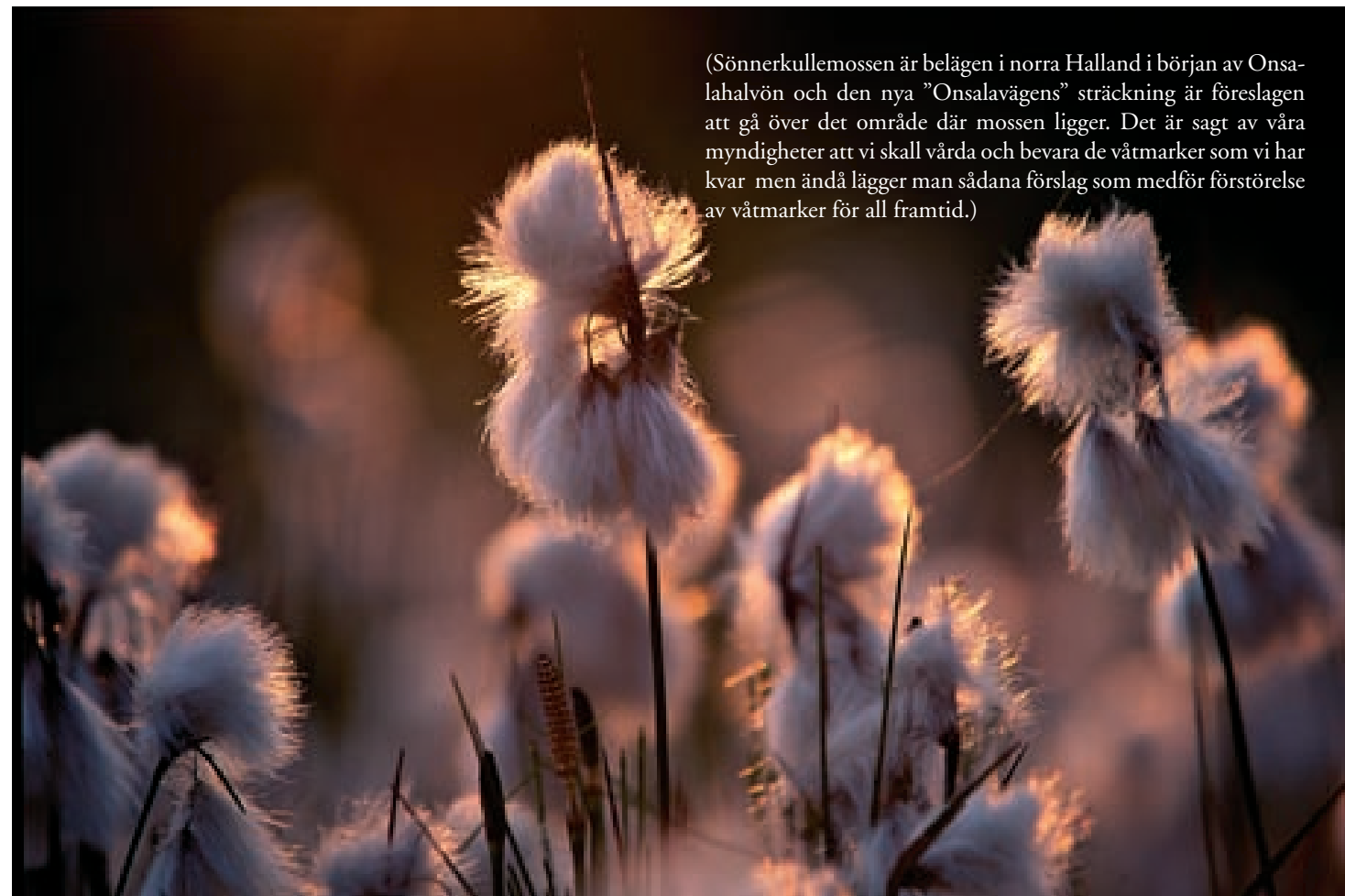
Slutmålet med projekt rädda Himleån är att smoltproduktionen skall ligga stabilt på runt 50 000-60 000 ind/år och det ger ca 5000-6000 lekfiskar/år. Laxfisker skall kunna leka i hela huvudfåran från Göingegården upp till Stora Neden och i samtliga biflöden.

Under hösten 2005 konstaterades att Himleåns laxungar hade blivit smittade av *Gyrodactylus salaris* (en laxparasit). Vi visste att för eller senare skulle även Himleån bli smittad så det kom inte som någon över-

raskning. Hur hårt det kommer att slå mot Himleåns population av laxungarna återstår att se (öringungarna påverkas inte). Vi ser effekterna först vid höstens elfiske. Blir det en nergång av laxungar så gynnar det öringungarna eftersom de lever i samma habitat. Smoltproduktionen minskar inte totalt sett eftersom öringen tar över laxungarnas revir och ståndplatser.

Klubbens fiskevårdspolicy påverkas inte av detta, kompassriktningen är den samma som innan med en ännu mera frenetisk fiskevård i och runt Himleåns vattensystem (fullskaliga biotopvårdsåtgärder i huvudfåran och i biflödena samt att kvävedammar/våtmarker skall anläggas på ett flertal ställen utmed Himleån och biflödena). Vi måste alla hjälpa till att värna vår gemensamma natur. Himleåns vattensystem har blivit vårt skötebarn.

Varbergs Flugfiskeklubb
Lars-Göran Pärklint

(Sönnerkullemossen är belägen i norra Halland i början av Onsalahalvön och den nya "Onsalavägens" sträckning är föreslagen att gå över det område där mossen ligger. Det är sagt av våra myndigheter att vi skall vårda och bevara de våtmarker som vi har kvar men ändå lägger man sådana förslag som medför förstörelse av våtmarker för all framtid.)

Sönnerkullemossen (Kärleksförklaring till en hotad våtmark).

Skönt är här om vintern, när björkarnas grenar hänger tunga, glittrande av frost och den uppgående solen färgar allt i rosa.

Skönt är här om senvintern, när snödrivor blåna, när smältvatten blänker, när mesarna kvittrar och när kaveldunet sprides.

Skönt är här på vårvintern, när björkstammarna lyser i vitt och de knoppiga grenarna hänger lilafärgade i väntan på att få slå ut.

Skönt är här på våren, när grodorna leker och himlaget bräker och morkullorna flyger över hemmaskogen.

Skönt är här på senvåren, när blåsippor blommar, när vitsippor blommar och när koltrasten sjunger.

Skönt är här på försommaren, när ekorrbäret blommar, när liljekonvaljen blommar, när rådjuren får ungar och när göken ropar.

Skönt är här på sommaren, när trollsländor flyger, när humleblomster blommar, när ängsullens bomullslika vippor vagga för vinden och när tranopen skallar.

Skönt är här på sensommaren, när ljungen blommar, när kaprifolen blommar och när flyttfåglar samlas.

Skönt är här på hösten, när svampar kan plockas, när björklöven gulnar och när kvällshimlen blir röd.

Skönt är här på senhösten, när isen slår broar över svarta vatten, när frosten klär träden och när naturen går i vila.

Skönt är här på förvintern, när den första snön lägger sig, när spåren i snön berättar om räv och lo och när tystnaden råder.

Skönt är här alltid.

Text och bild
Björn Ackre

De stora rovdjuren är tillbaka i Halland

Stora rovdjur tassar åter i halländska marker. Lodjur observeras allt oftare, inte minst under rådjursjakten, och föryngringar har nu konstaterats under en följd av år. Varg har vid flera tillfällen kommit på besök. Dessutom har Halland under senare år berikats med en bevingad medlem bland de stora rovdjuren, kungsörnen, som nu börjat uppträda stationärt och även lyckats med sina första häckningar i södra Halland.

Under 1800-talet kulminerade rovdjursföljelserna i landet och under seklets lopp försvann både varg och lo från hela Syd- och Mellansverige. Björnen hade jagats ut ännu långt tidigare och förmodligen var förhållandet detsamma med kungsörnen. Vargen blev så småningom helt utrotad i landet och dess återkomst till värmlandsskogarna på 1980-talet är välbekant.

Lodjuret – en finsmakare av rådjursstekar

Fram till 1950-talet var lodjuret förvisat till Norrland där det levde på ren och hare. Vid denna tid fick lodjuret i Bergslagen kontakt med en söderifrån expanderande rådjursstam. Enstaka lodjur kunde nu sprida sig söderut och på 1960-talet återkom lodjuret till Halland och övriga Götaland. Men arten förblev sällsynt under resten av förra seklet.

Under 1990-talet skedde så en kraftig ökning av lostammen i landet, utvecklingen var en respons på ökad bytestillgång i form av rådjur under denna tid. Stora förhoppningar (bland rovdjursvänner) ställdes nu på en kraftfull utvandring av lo till Götalands vilt- och rådjursrika skogsbygder. En viss etablering skedde också inte minst i sydvästra Sverige och Halland, men annars har denna utvandring dock till stora delar uteblivit.

Trendbrottet för Hallands del inträffade först de allra sista åren på 1990-talet då alltför rapporter om lodjur började strömma in. Två unga lodjurshonor etablerade sig också vid denna tid i centrala Hallands gränstrakter till Västra Götaland och Jönköpings län, något som snart skulle visa sig betydelsefullt för den lokala lostammen i sydvästra Sverige.

Först på plan var en hona som mutade in ett hemområde mellan Mjöbäck och Älvsered, i Svenljunga och Falkenbergs kommuner. Varifrån hon kom vet vi inte, men hennes första säkra föryngring (tre ungar) noterades redan år 2000 i trakten av Mjöbäck. Därefter har denna framgångsrika hona under ytterligare tre år i följd lyckats lotsa fram ungar till åtminstone halv vuxen ålder.

Nästa hona lät inte vänta på sig. Bara ett år senare (2001) konstaterades en

Lodjursföryngringar i Halland 2003 - 2004.

föryngring vid Kinnared som ligger ca 30 km från föregående hemområde. En unge fotograferades i augusti detta år. Nya kullar från denna produktiva hona har därefter konstaterats såväl 2002 som 2003.

Dessa båda honor, eller deras döttrar, har fortsatt att producera ungar under de två senaste åren (2004 och 2005). Dessutom har en ny familjegrupp konstaterats i trakten av Gunnarp-Mårdaklev. Utanför dessa tre

hemområden har lodjursungar också observerats av allmänhet i trakten av Karl-Gustav, Sibbarp, Vessigebro och Simlångsdalen.

Föryngringarna i Halland jämte angränsande län antas vara Sveriges sydligaste föryngringsområde för lodjur. En grov skattning av lostammens storlek i länet 2003-2004 kan med nuvarande begränsade kunskaper anges till 15-30 individer. Skattningen utgår då från antal kända familjegrupper (3-5) med tillägg för några hanar i länets övriga delar. Det mesta tyder på att lodjuren nu etablerat sig på allvar i mellersta Halland med angränsande kommuner i grannlänerna. Förutsättningarna för en fortsatt spridning är goda framför allt söderut med en rådjursstam som ännu är stabil på en god nivå och en även i övrigt viltrik skogs- och mellanbygd.

Ett annat av lokalpressen omskrivet lodjur i Halland var lohanen Aron. Aron föddes i Värmland år 2000 och radiomärktes av forskare inom lodjursprojektet vid Grimsö forskningsstation, SLU. Han utvandrade och etablerade så småningom ett hemområde på 5 à 6 mil² som omfattade stora delar av Hylte kommun. Dessvärre tystnade sändaren vintern 2003 av okända orsaker. Kanske föll Aron offer för någon tjuvjägare. Möjligen hann han dessförinnan lämna sitt bidrag till den sydsvenska lostammens fortbestånd...

Ringmärkaren Thomas Dahlgren med den unga kungsörnen sommaren 2004. Under den påföljande vintern fällde stormen Gudrun trädet där boet låg. Foto: Anders Wirdheim

Några fakta om lodjuret

Bytesdjur. Lodjuret är främst en predator på mindre klövvilt, i Sverige rådjur i söder och ren i norr. Hare och skogsfågel kommer i andra hand. Tillgången på föda är den viktigaste begränsande faktorn för populationen. När bytestillgången börjar minska sjunker reproduktionen och dödligheten ökar.

Hemområdena är för honor med ungar runt 300 km² och för hanar ca 600 km². Hemområdet ökar i storlek med minskande bytestillgång.

Reproduktion. Parningssäsongen infaller mellan slutet av februari och början av april, 1-4 ungar föds i maj-juni. Oftast sker separationen mellan hona och fjolårets ungar när honan brunstar. Med undantag för familjegrupperna och under brunsten lever lodjuret solitärt.

Dödsorsaker. Dödligheten hos ungar är tämligen hög det första året, den vanligaste dödsorsaken är svält. Hos vuxna lodjur i Sverige är den främsta dödsorsaken jakt (legal och illegal).

Kungsörnen – inte så kräsmagad

Kungsörnen förekommer främst i fjälltrakterna och i Norrlands skogsland men har under senare decennier även spridit sig ut mot den norrländska kusten. Dessutom finns en livskraftig stam på Gotland, en ökande stam i Skåne och enstaka par i andra delar av södra Sverige. I Skåne konstaterades den första säkra häckningen 1989. Under de 15 år som förflutit sedan dess har antalet kända par ökat stadigt och den skånska stammen uppgår numera till ca tio häckande par.

Vi vet inte idag varifrån de halländska kungsörnarna kommit. Den sentida etableringen på Gotland tros ha skett genom utvandring från Baltikum. När det gäller det skånska beståndet har det funnits teorier om ursprunget är såväl kvarstannande nordliga övervintrare som att stammen åtminstone delvis består av utsläppta ungfåglar. Ett burhåll (och skadat) kungsörnspar i Fritsla i Västergötland producerade under en lång följd av år på 1980- och 1990-talet ca 25 ungar som alla fick friheten när de var självständiga. Några av dessa fåglar kan ha bidragit till uppbyggnaden av stammarna i såväl Skåne som Halland.

Hallands första säkra kungsörnsunge ringmärktes i östra delen av Halmstads kommun sommaren 2004. Sannolikt har kungsörnar dock häckat i Halland sedan slutet av 1990-talet. Foto: Anders Wirdheim

Kungsörnen – inte så kräsmagad

Redan i början av 1990-talet gjordes enstaka iakttagelser i Halland av adulta kungsörnar under häckningstid. Det skulle dock dröja till 1999 innan det kom några mera påtagliga uppgifter som kunde tyda på häckning. Då iaktogs parning och även flygande fåglar med bomaterial i ett område i östra delen av Halmstads kommun kring månadsskiftet maj–juni. Påföljande år sågs en spelflygande kungsörn i samma område under våren, men först i augusti 2001 kunde det med säkerhet fastställas att kungsörnen häckat i Halland. Då dök ett par med en mattiggande unge i släptåg upp i en dalgång i inre delen av Laholms kommun, tämligen långt från den ovannämnda platsen. Det bedömdes ändå handla om samma par.

Under 2002 visade det sig att detta antagande sannolikt var fel. Paret som haft en unge föregående höst fanns kvar långt in på våren samtidigt som åtskilliga iakttagelser gjordes nära den förmodade häckningslokalen i östra delen av Halmstads kommun. Hädanefter kallas dessa par ”Revir 2”

(Laholm) och ”Revir 1” (Halmstad). Dessutom kom rapporter om ännu ett örnpär på en ny plats, i norra delen av Halmstads kommun ”Revir 3”. Plötsligt fanns således tre par kungsörnar i Halland. Av dessa torde två par ha försökt häcka, men endast det ena paret lyckades och fick en unge. Sent på året hittades boplatsten för paret i östra delen av Halmstads kommun ”Revir 1”. Det kunde redan då konstateras att boet var så pass stort att det måste ha använts några år, troligen första gången redan i slutet av 1990-talet.

Våren 2003 noterades åter tre par. I Revir 1 påbörjades häckning, men av någon anledning misslyckades denna relativt sent på säsongen. Även i Revir 2 blev resultatet negativt. Boplatsten för detta par var inte känd, men de gamla fåglarna dök under sensommaren upp utan unge i samma dalgång som tidigare. Paret i Revir 3 hade flyttat österut, och fåglarna sågs regelbundet inom ett område på gränsen mellan Halmstads och Falkenbergs kommuner. I

detta område fanns en ungfågel kvar långt in på våren 2004, vilket kan innebära lyckad häckning 2003.

Under 2004 lyckades paret i Revir 1 föda upp en unge, för övrigt den första halländska kungsörnsunge som blivit ringmärkt. Paret i Revir 2 misslyckades ånyo, medan resultatet i Revir 3 är okänt. Eventuellt kan länet under året ha fått ett fjärde par. Under sensvåren gjordes några iakttagelser i allra sydligaste Halland, bl.a. av ett örnpär i mitten av maj månad. Möjligen ligger dessa fåglars hemområde i Skåne län, men det kan också röra sig om unga fåglar som ännu inte etablerat sig vid en boplatst.

Trots att kungsörnen är en stor fågel, kan den vara mycket svår att finna på häckningsplatsen. Den uppträder nämligen mycket försiktigt i närheten av boet – exempelvis flyger den oftast på låg höjd i skydd av omgivande träd in mot själva boträdet. Svårigheterna att lokalisera bona kan också innebära att det finns etablerade örnpär som ännu undgått upptäckt.

Några fakta om Kungsörnen

Bytesdjur. Kungsörnen är en opportunist när det gäller val av bytesdjur. Den är vår kraftfullaste rovfågel och kan ta allt mellan en åkersork och en tjädertupp i storlek. Det vanligaste bytesdjuret i Norrland är tjäder, följd av skogshare, ripa, renkalv och orre. Hallands häckande kungsörnar har visat sig äta bland annat grågås, trana, korp, orre, skogshare, katt, mård och rådjurs- eller hjortkid.

Häckningsrevir. I fjällnära områden är avstånden mellan reviren i snitt inte mer än 10 km, men betydligt större i det norrländska skogslandet. I första hand är

det bytestillgången som avgör storleken på reviren.

Reproduktion. Häckningen inleds tidigt, redan i slutet av januari kan hanen ses spelflyga i närheten av boplatsten. Ungen/ungarna kläcks under första halvan av maj och blir kvar i boet till in i juli månad. Även väl etablerade par avstår vissa år från att häcka, sannolikt på grund av dålig tillgång på föda eller besvärliga väderförhållanden på våren.

Dödsorsaker. Dödligheten är som hos alla andra fågelarter ganska hög under det första levnadsåret, men kungsörnar som överlevt de första åren kan bli långlivade.

Revirhävande kungsörnspar i Halland 2003. Av sekretesskäl anges reviren grovt och betydligt större än vad de är.

Det är okänt hur många ungar som hittills producerats i Halland, men uppenbart har flera häckningsförsök misslyckats. I Revir 1 producerades en unge 2004, medan häckningarna såväl 2003 som 2002 misslyckades. Revir 2 var framgångsrikt med en flygfärdig unge 2001 och 2002 men har inte producerat några ungar 2003–2004. Som redan antytts finns observationer som pekar på att Revir 3 möjligen producerade en unge 2003.

Kungsörnen ser ut att ha etablerat sig på allvar i Halland. På bara drygt fem år har länet fått tre etablerade par. I Skåne har stammen ökat från ett par 1989 till minst nio par 2003. Förutsättningarna för en fortsatt spridning måste bedömas som goda. Kungsörnen är en opportunist när det gäller födan och utnyttjar ett brett spektrum av bytesdjur, såväl däggdjur som fåglar. Det bör innebära att den har goda möjligheter att etablera sig på fler platser i Halland.

Även om de tre kända halländska reviren i huvudsak omfattar tämligen öde skogsmarker är det inte omöjligt att det, liksom i Skåne, framöver kommer att finnas kungsörnspar i ren jordbruksbygd. I Skåne häckar ett av paren i en slottspark på slätten, bara 50 meter från närmaste bostadshus.

Förutom de etablerade örnpären, som stannar i närheten av sina häckningsområden, besöks Halland fortlöpande av övervintrande, främst yngre, kungsörnar. Dessa anländer i regel i november månad och lämnar trakten i februari eller mars. Med underlag i de årliga inventeringar av vinterrovfåglar som görs i södra halvan av länet, kan vi beräkna det totala antalet övervintrande kungsörnar till mellan 30 och 40 individer.

Staffan Bengtsson och Anders Wirdheim

Hördalen. (En liten bit av paradiset).

Bild och text: Björn Ackre

Jag drar ett djupt andetag och ser mig omkring. De jordnära dofterna i den klara, lite kylslagna luften får mig att pigga till. Daggpärlorna ligger tätt på blad och strån och fukten dryper av de intensivt gröna mossorna som draperar de skrovliga klippavsatserna. Jag går sakta, strövar sökande, liksom utan mål, befinner mig bara i centrum av allt skeende, förnöjd över att finnas till.

Luftrummet är fyllt med ljud från hundratalens fåglar. Här finns lövsångare, svarthåttor, rödhakar och talgoxar. Starar i stora mängder konkurrerar med hackspettar och mesar om bohålen i de gamla ekarna. En gröngöling låter höra sitt varningsläte när han ser mig komma gående på stigen som leder genom området.

Här är enastående vackert. Ett hav av vitsippor breder ut sig framför mig, här och var med skära och röda nyanser,

vilket ger en extra dimension till skönhetsupplevelsen. Blåsipporna har redan blommat ut, men stigen kantas också av många andra sorters örter, svalört och vårlök med sina gula glänsande blomblad, harsyra med sina vita blommor, vackert mönstrade med röda ådringar och skogsbingel som breder ut sig likt mattor under de stora ekarna. Vårsmörblommor står i små nätta buketter och gullpudran sprider sitt frömjöl omkring sig och sätter färg på sin närmaste omgivning. Av spåren att döma har en grävling gått stigen fram tidigare på morgonen. Gropar och grävmarken syns på ett flertal olika platser och på en stubbe har en räv lagt sitt visitkort för allmän beskådan. Ett par bofinkshannar slåss i en yster dans om vem som skall bli revirets herre. Kampen drar fram genom trädens bladverk och genom den ristata markvegetationen medan honan

intresserat tittar på. Mellan hasselbuskarnas späda grönska skimrar reflexerna från vattensamlingarna i alkärren där den gula kabblekan står i full blom speglade sig i de mörka vattnet. Ännu för ett par veckor sedan kunde man se den lilla röda honblomman på hasselbusken som nästan kräver förstoringsglas för att kunna studeras. Nu är den vissnad, tiden hastar undan.

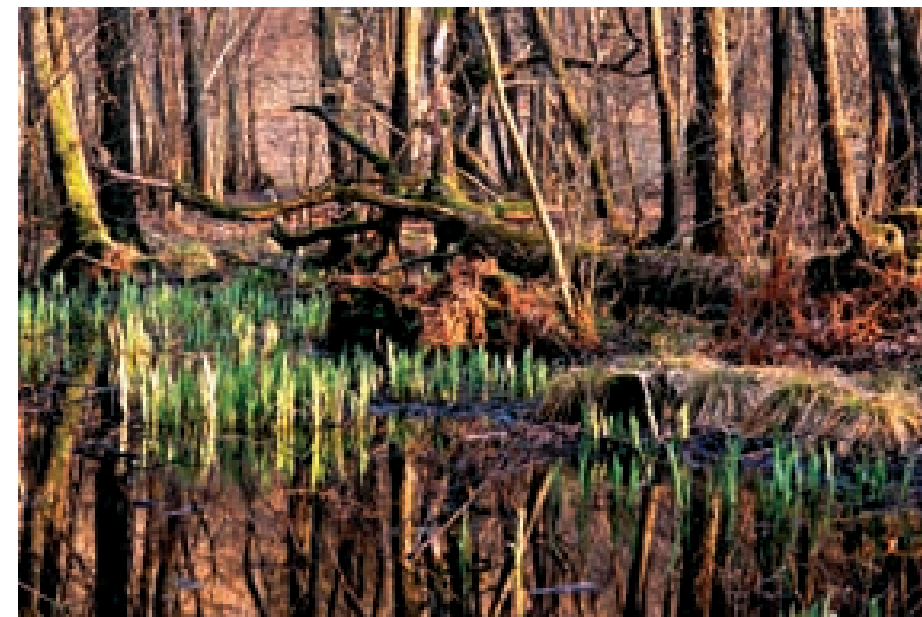
För ett antal år sedan kom jag här i samspråk med en fin gammal dam med rynkig kind. Hon berättade med darrande stämma att hon var uppvuxen i närheten och att hon besökte denna dalgången år efter år, alltid lika betagen av dess skönhet. Medan vi pratade slog hon ut med armarna och hennes ögon skimrade i ett förunderligt ljus när hon blickade ut över området och sa, "finns paradiset i verkligheten så kan det inte vara vackrare än detta". Jag var, och är

fortfarande, benägen att hålla med damen i hennes uttalande.

Det är nästan att man förnimmar en känsla av sakral andakt när man under en stilla morgon i slutet av april eller början av maj månad, då solens strålar just börjat tränga genom lövverket, sakta strövar genom området.

Ormbunken rister sin ringlande topp heter det i visan. Överallt på marken bland vissna gyllenbruna fjolårslöv och mossgröna stenar syns träjonerna resa sina ludna stjälkar och på dom mossbevuxna hällarna syns stensötan likt en pannlugg hänga ner över krönen från ovanliggande jordlager.

De många, flera hundra år gamla, ekarna sträcker sina knotiga grenar likt armar mot himlen medan den skira grönskan börjar tättna i grenverket i dom vida

och söker mat vid kanten av alkärret, som ligger vackert inramat av alla vitsipporna.

Blåbärrisets alla knoppar vittnar om att det finns chans till en god bärsäsong.

Ekollonen från i fjol har slagit rot under lövbädden och börjar snart sticka blad på väg att föra arten vidare. De ollon som hade otur och föll på ställen som ej täcktes av nedfallande löv har frusit sönder och ligger nu svarta på väg att bli mull.

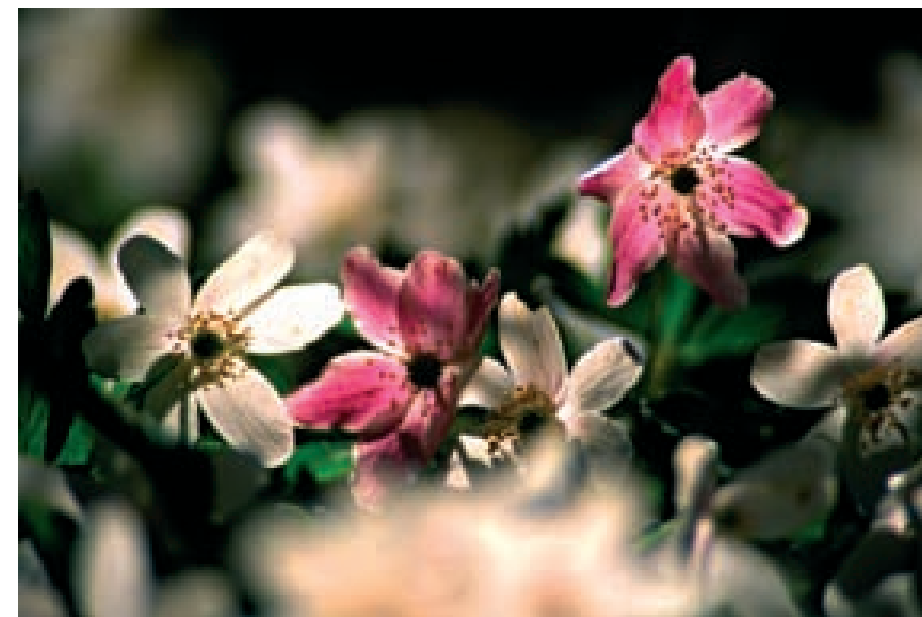
Här finns mossor av många arter. På trädstammar, grenar och på de våtmörka berghällarna har de gått i blom och solskimrar vackert i många nyanser. Sakta lämnar jag området men jag vet att jag snart är tillbaka igen till detta smultronställe i det nordhalländska landskapet.

kronorna. Flera av träden är skadade men barkens patina bär ändå spår av åldrandets trygghet. Och visst stämmer det gamla kinesiska ordstävets att man känner sig ung när man går under gamla trädskronor.

Det prasslar under löven på marken omkring mig. Myriader av insekter och andra småkryp av alla de slag ser till att löv och grenar bryts ner och att ny mull skapas. Allt återanvändes i ett evigt pågående kretslopp.

Plötsligt prasslar det till extra kraftigt och en liten mus sticker upp sitt huvud och ser på mig med vibrerande morrhår och ivriga pepparkornsögon, nyfiken, men när jag råkar röra mig försvinner den, snabb som en blix.

Blåvinge och citronfjärilar fladdrar omkring bland de många blommorna och en liten sädesärla går omkring

Programkalender 2006

Halmstad Falkenberg Hylte Varberg Södra Halland!

Mars

Onsdag 22 mars

kl. 18.30 Årsmöte och bildvisning Hyltebygdens Lärcentrum. Ordinarie års-mötesförhandlingar. Ett smakprov av de inkomna bilderna till skönhetstävlingen Vackra vyer, visas. Patrik Jigsved berättar och visar bilder om Nordiska Björnprojektet och visar bilder om Nordiska Björnprojektet som han deltog i. Kaffe och tilltugg bjuder vi på. Kontaktperson Anders 0371-40010.

Onsdag 22 mars

kl 19.00 Årsmöte för Naturskyddsföreningen, Varbergskretsen Studieförbundet, Bäckgatan 32, Varberg Kontakt: Birgitta Rödström, tel 0340-67 54 56

Söndag 26 mars

kl 13.00 Vandring/upsättning av fågelholkar vid Tjärnesjön Under sakkunnig ledning av Pentti Läppänen vandrar vi i de vackra omgivningarna runt Helgared vid Tjärnesjön och sätter upp fågelholkar. Även möjlighet att köpa billiga holkar. Samling vid Gällareds kyrka kl. 13.40. Medtag matsäck. Ansvariga: Pentti Läppänen tfn 341 67 och Bengt Hackberg tfn 71 39 30.

Onsdag 29 mars

kl 18.30 Filmvisning: ”Bullshit.” Filmen följer Vandarna Shiva, indisk forskare och miljökampe, under en tvåårsperiod från hennes ekologiska jordbruk vid foten av Himalaya till maktcentra över hela jorden. Hon bekämpar bl. a. företaget Monsanto när de försöker ta patent på indiskt vete. Huvudbiblioteket, Varberg Kontakt: Birgitta Flysjö, tel 0340-836 92

Torsdag 30 mars

- Årsmöte med rovdjursföredrag På årsmötet ska årets styrelse utses. Vi berättar vad vi har gjort under året och vad som är på gång framöver. Alla är välkomna! Efter årsmötet kommer Tommy Berglund att föreläsa om rovdjur och rovdjurskonflikter. Tommy har som besiktningsman av tambo-

skap och via inventeringar fått mycket god kännedom om både lo och varg. Nu när vi har lodjur i Halland är detta ett ämne som allt mer berör oss. Café Österskans kl 19.00

April

Söndag 9 april

- Orrspel Häng med på en tidig orrmorgon! HG Karlsson är vår guide bland orrar, tranor och andra skogsfåglar. Fika och varma kläder! Samling vid Tropikcenter kl 06.00 eller möt upp i Simlångsdalen kl 06.20. Kontaktperson: HG Karlsson, tel 188559 Samarrangemang med Halmstad Ornitologiska Förening

Lördag 22 april

(halvdag) Naturreservat Nissaström Samling vid Nissaströms kraftverk kl 10.00 Samåkning från Örnatorget 9.30 Ett nytt naturreservat och Natura 2000-område med fynd av inte mindre än 39 rödlistade arter. Monica Mathiasson och Kjell Georgson guidar oss runt bland mossor och lavar, vårblommor och fågelsång. Terrängen i området är delvis oländig. Ett arrangemang i samarbete med Hallands botaniska förening och NF i Halmstad. Kontaktperson Kjell Georgson 035-35607

Lördag 22 april

– Natur och kultur på deponin En annorlunda exkursion i ett stycke tämligen rörd natur. Hans Zetterling, miljöhandläggare med lång erfarenhet leder vandringen. Samling vid infarten till Skedaladeponin kl 10.00. Kör från Halmstad mot Växjö. I höjd med Brogård sväng vänster mot Åled, kör ca 300 m, parkera vid infarten in till vänster. För samåkning ring Ulf Hansson tel 210559.

Lördag 22 april

kl 900-1500 Länsstämma 2006 i Falkenberg Samling med kaffe på Sandbolet i Asige kl.

9.00—10.00. Sedvanlig stämma 10.00 till 12.00. Kl. 13.00 Utflykter: Alt. 1 Knobesholms tunnbinderi där guide finns. Alt. 2 visning av stormen Gudruns härjningar och det stora timmerupplaget i Asige och ev., fortsättning till det vackra naturreservatet ”Suseån Hult”. Obs! anmälan för att vara med på middagen, senast den 7/4. Ansvariga: Berit och Roland Alexandersson tfn. 421 00.

Söndag 23 april

Bästhultssjön på Mestocka skjutfält. En vandring runt Bästhultssjön vid den här tiden på året kan ge många härliga upplevelser. Vi samlas på Tivolitorget söndagen den 23 april kl. 9.00 för avfärd. Medtag fika. Stövlar rekommenderas. Ans. Tommy Westdahl.

Söndag 23 april

kl 07.00 Morgonvandring i Brunnsbergs-skogen. Gert Andersson och Oskar Lundström har falkögon och ser det mesta. Vi får lära oss fåglarna i vår närmiljö. Samling vid Brunnsbergs kyrka. Ta kläder efter väder och kaffe. Kontakt: Gert Andersson, tel 0340-67 58 04 el 0706-75 80 41 Samarr. Varbergs ornitologiska förening.

Maj

Måndag 1 maj

1 maj på Hökhult. Måndagen den 1 maj samlas vi på Hökhult för att äta våfflor och umgås. Intresserade och morgonpigga samlas kl 8.00 vid Hökhult för en kort fågelexkursion ut till Lagaoset. Våffelfesten börjar kl.10.00. Ans. Kerstin Seger.

Torsdag 4 maj

kl 1830 Besök på Berte kvarn Promenad vid Suseån med laxtrappan samt visning av den miljövänliga och prisbelönade kvarnen i Slöinge. Ägaren Anders Stenström berättar om sitt arbete med ”Den goda jorden”. Samling: Berte kvarn i Slöinge. Ansvariga: Margareta Bengtsson tfn 205 23 och Anders Stenström tfn 403 70.

Söndag 14 maj

Gassbo naturreservat Samling Gassbo kl. 9.00 hos Dag och Lil Larsson. Dag visar oss runt på den mark han vårdat och som nu blivit det senaste naturreservatet i kommunen. En äldre bokskog i småkullig terräng med fin löv- landsumpskog i svackorna. Utdelning av 2005 års Naturvårdspris. Ta med fika och gärna flora och fågelbok och kikare om du har! Kontaktperson Anders 0371-40010

Onsdag 17 maj

Besök ett NATURA 2000-område. Onsdagen den 17 maj gör vi ett besök i Björsåkra-Bölinge, ett av kommunens många NATURA 2000-område. Det ligger i det sydostligaste hörnet av Laholms kommun, uppe på Hallandsåsen, med en vidsträckt utsikt. Samling på Tivolitorget kl. 18.00. Medtag fika. Ans. Sven-Erik Jönsson och Kerstin Seger.

Onsdag 17 maj

kl 18.00 Värkväll på Getteröns fågelreservat Med Knut Aurell och Anders Hultfeldt Samling vid VOF-huset Kontakt: Knut Aurell, tel 0340-100 22 Samarr. Varbergs ornitologiska förening

Lördag 20 maj

kl. 9.00-12.00 Växtloppis, Konsumtorget, Hyltebruk Kom och fynda bland fina växter. Här finns många tåliga perenner att välja bland. Tack till er alla som skänker av era trädgårdars överflöd och glädjer så många andra. Inlämning sker innan lördagen och växter skall vara i kruka eller annan bra förpackning och märkt med växtens namn. TACK! Kontaktpersoner Karin Fagnäs 0345-109 65, Inger Silvasti 0345-108 01, Maarit Klein 0345-172 75 och Renate Albrecht 0345-10451. Kultur- och idrottsfestival pågår under dagen med konst och hantverksutställning i gamla idrottshallen

Söndag 21 maj

Det botaniska eldorado Kullaberg.

Intresserade kan ansluta sig till Hallands Botaniska Förenings utflykt till Kullaberg genom att möta upp vid hamnen i Mölle kl. 10.00 söndagen den 21 maj. Rickard Åkesson från Höganäs kommer att guida. Kontaktperson i Laholm är Sven-Erik Jönsson.

Söndag 21 maj

–Naturreservatet Övraböke Staffan Bengtsson från länsstyrelsen guidar oss bland jätteträd och urskogsliknande bokskog i skir vågrönska. Samling vid Tropikcenter för samåkning kl 13.00. Kontaktperson Lars Andersson tel 158228 eller 070-2854733

Söndag 21 maj

Vandring längs Nissan, Start Backabol kl 13. Årets sträcka är Öllsjö - Spenshult Med Hylte Hembygds-krets, Medtag fika.

Onsdag 24 maj

kl 20.00– ca 23.00 Skymningsvandring Följ med på en spännande nattvandring på nationalparkernas dag, när naturen riktigt sjuder av liv. Samling på parkeringen Grims-holmen. Medtag matsäck. Vid lämplig väderlek—grillning. Ansvariga: Karl-Uno Andersson tfn 513 90 och Lena Berglund tfn 971 99.

Juni

Torsdag 1 juni

– Gör ett ryck för Hallands landskapsblomma Följ med till Bockalt utanför Oskarström och gör en handfast insats för hårginsten. Genom att rycka upp trädplantor gynnar vi vår ljuskrävande landskapsblomma. Tag med handskar och kaffekorg. Samling vid tropikcenter för samåkning kl 18.00. Kontaktperson Kjell Georgsson tel 35607 Samarrangemang med Hallands Botaniska Förening och Agenda 21 Halmstad.

Torsdag 1 juni

Kulturhistorisk vandring Lär känna din bygd Nyarp – Nyby Långa-

ryds Hembygdsförening. Samling 18.30 Nyby fd. skola. Medtag fika.

Lördag 3 juni

– kretsloppet En cykelrunda med miljötema längs Nissans strand med aktiviteter för hela familjen. Sträckan är drygt 6 km. Start i Norre Katts park mellan 09.30-12.00. Kontaktperson Catrin Isacson tel 157202. Samarrangemang mellan kommunen och lokala föreningar.

Söndag 4 juni

kl 09.00 Vad växer i vägrenen. Under ca två timmars promenad lär vi oss mer om växter utefter vägrenar och i mulbetade marker. Samling på parkeringen vid världsarvet Grimetons besökscentra. Avgift 50:- inkl guidad tur på radiostationen. Start 11.00, 12.30 el 14.00 Kontakt: Birgitta Rödström, tel 0340-67 54 56 Samarr. Världsarvet Grimeton och Grimetons hembygdsförening

Måndag 5 juni

Världsmiljödagen Lokalt odlad energi. Vi får lära oss om odling av energigrödor och hur dessa kan användas. Aktiviteter under eftermiddagen och kvällen. Utförligt program hittar du längre fram i vår på kommunens hemsida

Söndag 11 juni

Sjöborgens Yttersjöholm Utflykt med Hylte hembygds-krets. Samling 14.00 Yttersjöholm. Medtag fika.

Lör-Sön 17-18 juni

Riksstämma i Karlstad Representant för kretsen utses på årsmötet.

Söndagen 18 juni

De vilda blommornas dag, Vi besöker kraftstationsområdet vid Karsefors och samlas kl. 10.00 vid kraftstationen. Under ledning av Sven-Erik Jönsson och Lars-Erik Magnusson vandrar vi i området. Medtag fika.

Söndag 18 juni

Vilda blommornas dag
Diverse olika platser i kommunen. Se annons i Hallands Nyheter. Ansvariga: Karl-Uno Andersson tfn 513 90 och Alice Berglund tfn 819 93.

Söndag 18 juni

De vilda blommornas dag
Samling Femsjö kyrka kl. 14.00. På initiativ av Hallands Botaniska Förening och med Bengt i Stenshult och Semir Maslo som våra guider lär vi oss mer om de vilda blommorna. Samarrangemang med Femsjö hembygdsförening. Ta med fika, gärna flora och lupp om du har!

Söndag 25 juni

kl 10.00 Sinanders kulle och Järnmölle
Besök på två mycket artrika men högst olika naturbetesmarker under ledning av Ingvar Lenfors och Kjell Georgson. Samling vid Valinge kyrka Kontakt: Kjell Georgson, tel 035-356 07
Samarr Hallands Botaniska Föreningen

Juli

Lördag 15 juli

–Spirekrut, böttegräs, tapprocka och brägen
Vill du se vilka växter som döljer sig bakom rubrikens dialektala namn är du välkommen att följa med på vår ormbunksexkursion. Under en färd i Halmstads och Laholms kommuner kommer vi att demonstrera drygt hälften av Hallands kärlkryptogamer. En heldagsaktivitet som leds av Kjell Georgsson. Anmälan till Kjell Georgsson tel 35607 senast 10 juli. Samling Söndrums kyrka kl 09.00
Samarrangemang med Hallands Botaniska Förening

Torsdag 27 juli

kl 1830 Vesslunda naturreservat söder om Susåns mynning
Under ett par timmar vandrar vi i sakta mak, längs stranden, i den sköna naturen och tar till oss av den varierande floran. Kvällsfika uppe på Boabjället. Samling vid Eftra kyrka. Samarrangemang med Hallandsbotaniska förening. Ansvariga: Nils-Gustaf Nilsson tfn 808 96 och Karl-Uno Andersson tfn 513 90.

Augusti

Lördag 5 augusti

kl 1000-1200 Slätter på Bettys äng
Traditionell slätter på Bettys Äng (Skattagårds naturreservat). Medtag lie, räfsa, grep, arbets-

handskar samt kaffekorg. Samling: Skylt i Sörby mellan Vessigebro och Årstad.
Ansvariga: Margareta Bengtsson tfn 205 23 och Christine Henriksson tfn 206 26

Onsdag 9 augusti

Lagaoset – rara växter och nya skötselmetoder.
Förutom att vi får se en rad rödlistade småväxter kommer Krister Larsson att redovisa nya och spännande idéer om skötseln av våra riksviktiga sanddynsreservat. Samling sker på parkeringsplatsen på Hökhult onsdagen den 9 augusti kl. 18.00. Medtag fika.

Lördag 19 augusti

Mogölsmyren (halvdag)
Samling Femsjö kyrka kl. 9.30. I detta fina myrområde växer många spännande växter som dvärgbjörk, kallgräs, myrlilja, tre sorter sileshår, vitag och åtskilliga vitmossarter. Semir Maslo och Kjell Georgson från Hallands Botaniska Föreningen guidar bland växterna i den bitvis blöta terrängen. Ta på stövlar och ta med fika och gärna flora och lupp!
Kontaktperson Semir Maslo 0371-32630

September

Lördag 2 september

– Slätter på Björkelund, Vårt välutrustade slät-tercentrum bistår med liar och räfsor, och goda handledare finns på plats för dig som är nybörjare. Arbetsgemenskap och slättergille får förgylla arbetsdagen. Du behövs! Samling på Björkelund kl 10.00. Kontaktperson Tage Jonasson tel 44741

Söndag 3 september

Sägenrally i Unnaryd
med Hylte Hembygds-krets

Söndag 10 september

kl 09.00 Vad blommar på hösten.
Under ca två timmars promenad studerar vi floran i kulturlandskapet runt radiostationen. Samling på parkeringen vid världsarvet Grimetons besökscentra. Avgift 50:- inkl guidad tur på radiostationen. Start 11.00, 12.30 el 14.00. Kontakt: Birgitta Rödström, tel 0340-67 54 56
Samarr Världsarvet Grimeton och Grimetons hembygdsförening

Torsdag 14 september

– tätortsbotanik
Per Wahlén och Lars-Erik Magnusson visar oss växter på någon eller några starkt männis-kopräglade platser under några kvällstimmar. Obs ingen fikapaus. Samling vid Tropikcenter

kl 18.00. Kontaktperson Lars-Erik Magnus-son tel 40154
Samarrangemang med Hallands Botaniska Förening

16 eller 17 september

– Utflykt till Tylön
Missa inte detta unika tillfälle att besöka Tylön! Sjöräddningssällskapet står för trans-porten, varför turen ställs in vid uttryckning. Kostnad 200 kr vid 12 deltagare. Bindande förhandsanmälan till Per Kyrö tel 31203 senast 5 september då faställt datum med-delas. Lämna namn och telefonnummer vid anmälan.

Söndag 24 september

kl 10.00 Ängsvampar i det inre av Varbergs kommun
Kill Persson biolog och svampkännare visar oss vaxingar, jordtungor, fingersvampar, röd-skivlingar och andra intressanta svampar som är starkt bundna till mulens och liens marker. Samling vid Valinge kyrka
Kontakt: Kjell Georgson, tel 035-356 07
Samarr Hallands Botaniska Föreningen

Vecka 40 2-7 oktober

Miljövänliga veckan -Fika med världens bästa böna.
Kaffe är en av världens mest besprutade grödor och samtidigt en dryck som vi uppfattar som något av det goda i livet. Utställning och information på biblioteken.
Kontakt: Marie-Louise Schmickl, tel 0340-313 10

Oktober

Lördag 7 oktober

– Vandring i trakterna av Mahults herrgård
Under ledning av geologisk expertis besöker vi en deltabildning från istiden. Samling vid Tropikcenter för samäkning kl 10.00. Kon-taktpersoner Christer Carlberg tel 39520 och Per Kyrö tel 31203
Samarrangemang med Hallands Geologik-lubb

Söndag 8 oktober

– svampexkursion
Svampkännaren Alice Berglund tar oss med på en tur bland såväl matsvamp som annan svamp. Glöm inte fika och svampkorg! Sam-ling vid Tropikcenter kl 13.00. Kontaktperson Viveka Strand tel 39824

Ett hänsynsfullt skogsbruk

Skog är inte bara träd. Där ryms så mycket mer som ska beaktas och vårdas. Sydved skapar samspel i skogsbruket; mellan produktivitet, lönsamhet och miljö. Mellan teknik och natur. Framtiden skogsbruk menar en del. Verklighet hos Sydved redan i dag menar vi.

Naturskyddsföreningens fastighet Björkelund är FSC-certifierad i samarbete med Sydved.

aktiv Skogspartner – lite enklare att nå ett bra resultat i skogen

Distrikt Halmstad 035-729 90
Distrikt Hylte 0345-176 31
www.sydved.se

Stränder för alla

Vem ska ha privilegiet att strosa utmed en strandkant, glimten av en kungsfiskare, doppa tårna eller strandsätta en barkbåt? Svenska Naturskyddsföreningens svar är alldeles självklart: Alla.

Rätten till stränderna är vår gemensamma rikedom – och ansvar. Det är en viktig del av allemansrätten, som alla svenskar har all anledning av vara stolta över.
Vi i Svenska Naturskyddsföreningen har under lång tid med stigande oro sett hur skyddet för stränderna urhol-kats genom att många kommuner alldeles för generöst, ger dispens så att stränderna bebyggs och exploateras. Tillämpningen av lagen måste skärpas. Det krävs idag, enligt lagen, särskilda skäl för att kommunen ska kunna ge dispens. Samtidigt finns det kommuner som verkar tro att det krävs särskilda skäl för att inte ge dispens. Det innebär i praktiken att allemansrätten urholkas och stränderna privatiseras.

I diskussionen om att utveckla landsbygden måste det vara viktigt att utveckla möjligheterna för de människor som bor där. Det är en angelägenhet för samhället att slå vakt om stränderna, för att alla ska ha möjlighet att njuta av friluftslivet nära vatten och för att skydda viktiga livsmiljöer för växter och djur.
Vi anser att det finns stor risk att nu föreslagna ändringar i praktiken kommer att leda till en ytterligare försvagning av strandskyddet, tvärtemot lagens grund-läggande mening och utan att man till fullo sett de långsiktiga konsekvenserna.
Det finns många sätt att stödja glesbygdens utveck-ling, som gynnar både de boende och naturen. Privata bryggor gynnar en liten exklusiv grupp. Att utveckla ekoturism med fiske, paddling och andra upplevelser i levande strandmiljöer gynnar alla som njuter av att komma nära vattnet, vill lyssna till vinden som susar i vassen och sävsångarens melodi.

Alice Berglund
Hallands Naturskyddsförening

B

Sverige
Hallands
Naturskydds
förening
Porto Betalt

Föreningsbrev

Bild: Linda Hansen

Hallands Naturskyddsförening Inbjuder till Länsstämma 2006

22 april klockan 09.00-15.30

Plats: Sandbolet, Asige

Program

09.00 Välkomstfika

09.30 Länsstämma 2004

12.00 Lunch

13.30 Uteaktiviteter

(bl.a. vandring i Gudruns fotspår, Knobesholms tunnbinderi, vandring längs Hovgårdsån)

15.00 Kaffe och avslut

Kretsarna får sända ombud till stämman i förhållande till antalet registrerade medlemmar i kretsen vid årsskiftet 2002/2003 enligt följande:

100-199 medlemmar = 4 ombud

200-499 medlemmar = 5 ombud

500-999 medlemmar = 6 ombud

1000 eller flera = 7 ombud

Föranmälan till lunch senast:

16 april till

Berit Alexandersson

Sandbolet

Tel: 0346/421 00

Ombud utsedda av kretsarna ombeds att anmäla sig till : John Strand, 035-39824, e-post John@halmstad.net, minst fjorton dagar före stämman så att handlingar kan sändas ut i god tid. Länsförbundet betalar ombudens resa.

Förening inom Halland, ansluten till naturskyddsföreningen, äger rätt att sända ett ombud. Varje ombud har en röst. Om ombudet får förhinder inträder suppleant. Enskild medlem har yttrande – och förslagsrätt vid stämman.

Medlem, krets eller ansluten till föreningen kan lämna motioner till länsstämman. Motioner skall vara styrelsen tillhanda senast 21 dagar före stämman.

Skicka till ordf.

John Strand

Soldalsgatan 12

313 50 Åled

**Naturskyddsföreningen
i Halmstad och
Styrelsen i Hallands
Naturskyddsförening hälsar
alla medlemmar hjärtligt
välkomna!**